

Tomislav Bandin
AZ ANTIKOALÍCIÓRÓL

Az empirikus kutatások és a szocialista öngazgatás megvalósulásának bíráló értékelései arra utalnak, hogy a jugoszláv társadalom szervezetébe mélyen beépültek a vertikális¹ és a horizontális² hatalmi koalíciók.* A hivatalos és nem hivatalos vezetői struktúrák összefonódása által olyan erőellensúly, sőt erőfölény alakult ki a munkásosztállyal szemben, amelynek mélyreható következményei a munkásöngazgatásban és a küldöttségi döntéshozatalban, a munka motiváltságában és a termelés hatékonyságában egyaránt megmutatkoznak. Ennélfogva a létrejött koalíciók hatalmának leépítése és gyökeres felszámolása igen komoly feladat, amelynek jellege azonos a munka gazdasági és emberi felszabadításának síkján folyó osztályharcával.

A munkásosztály mint az antikoalíció letéteményese

Ha elfogadjuk Marx álláspontját, amely szerint „a munkásosztály felszabadítását magának a munkásosztálynak kell kiharcolnia”,³ csak arra a megállapításra juthatunk, hogy a hatalmi koalíciók ellen kizárólag maga a munkásosztály veheti fel eredményesen a küzdelmet. Ehhez azonban a munkásosztálynak, mint az antikoalíció letéteményesének rendkívül hatékonyan kell megszerveződnie, hogy magához ragadhasson minden gazdasági és társadalmi hatalmat. Egy olyan társadalomban viszont, amelyben minden döntéshozatali jogot — főként a munka eredményei feletti rendelkezést — a különböző koalíciók sajátították ki maguknak, még ha nem is ők rendelkeznek a termelőeszközökkel, a munkásosztály mint hatalmi erő nem léphet a társadalmi élet színterére, vagy mindinkább leszorul onnan. Az intézményesen fejlődő öngazgatás kereteiben, minthogy a társult dolgozók döntéshozatalának gazdasági alapjai csekélyek, és az utóbbi időben állandóan szegényednek,⁴ az „erősebb jogán” mindenütt a vertikális és

* A hatalmi koalíciók kialakulásának okairól és következményeiről lásd a szerző A hatalmi koalícióról c. cikkét. Létünk, 1987/5. sz.

horizontális hatalmi koalíciók kerülnek fölénybe. Ebből kifolyólag a munkásönigazgatás anyagi alapjainak bővítése és megszilárdítása elsődrendű társadalmi feladat, alapkövetelmény, egyben a legfőbb támpont a hatalmi koalíciók hatáskörének szűkítéséhez. Az önigazgatás anyagi alapjának bővítése és megszilárdítása ezenfelül döntően hat a termelőerők fejlődésére, a termelés hatékonyságára, a jövedelem növelésére és újrafelosztására, valamint előnyben részesíti a társult munka alap- és egyéb szervezeteit. Hogyan fogják a társult dolgozók, a munkások elfoglalni ezeket a társadalmi és gazdasági pozíciókat? Ennek a kérdésnek az elfogadható, helyes megoldásától függ a munkásosztály és a hatalmi koalíciók viszonyának végső kimenetele a jugoszláv társadalmi életben.

*Heroizmus, spontaneitás, motiváltság és hatékony
társadalmi szerveződés*

Pangás, sőt hanyatlás következett be a termelőerők fejlődésében, a termelés hatékonyságában és a gazdálkodás jövedelmezőségében. Kialakult egy bűvös kör, amely objektíve behatárolja az önigazgatás anyagi alapjának bővítését és megszilárdítását, s ezért döntő kérdéssé vált: hogyan lehet kitörni ebből a bűvös körből? Nyilvánvaló, hogy csakis a termelés növekedésével, nagyobb gazdasági hatékonysággal, illetve ezekből kifolyólag a növekvő jövedelem segítségével. A szocializmus kiépítésének jelenlegi szakaszában azonban sokkal nehezebb önigazgatási alapon meghatározni az anyagi alap erősödését eredményező módszereket. A tömegek heroizmusa, a forradalmi lelkesültség és az időnkénti „eszmei injekciók” szemmel láthatóan nem alkalmasak arra, hogy korunk modern munka- és életkörülményei közepette megfelelően hassanak az emberi tudatra. Ne bocsátkozzunk részletesebben (és jóval mélyebbre hatolva) a szocializmus és külön a szocialista önigazgatás stratégiai elemeibe, cselekvési szempontból azonban mindenképpen a hatékonyabb (anyagi és erkölcsi) motiválás lehet az első és legfontosabb lépés az önigazgatás anyagi előfeltételeinek erősítése szempontjából. Az anyagi és erkölcsi motiváltság a termelés növelésének és a gazdálkodás hatékonyságának döntő előfeltételét képezi, majd törvényszerű visszahatásával anyagi alapot teremt a motiváláshoz is. Vitathatatlan ez a kölcsönösség, és nem ismeretlen sem az elmélet, sem a társadalmi gyakorlat számára. Vitássá válhat viszont a szóban forgó kölcsönhatás adott elemeinek érintkezési pontja, pontosabban az egyes elemek elsőbbségének kérdése, valamint a motiválás fő irányának megválasztása a tudományos-technológiai forradalom jelenleg feltörő harmadik hullámában. A kérdés nem egyszerű, de még bonyolultabbá teszi a jugoszláv társadalom égető gondja, a válság, amely már túl hosszú ideje tart, s ezáltal objektíve és pszichikailag is elhomályosítja a jövő távlatait.

El kell tekintenünk az elsőbbségi és a motiválási irány kérdésétől, de épp az egyes alkotó elemek hatékony szerkezetének és megfelelő irányának meghatározása végett nagyon fontos, hogy világos távlatot nyissunk

a társadalom előtt. Ehhez szilárd gazdasági és technológiai paraméterek kellene, amelyeknek megteremtését csakis a hatékony gazdasági és politikai rendszer, az öngazgatás, a demokrácia, a szabadság, az egyenlőség és a felelősség szavatolhatja. Elkerülhetetlen követelmény a társadalmi átalakulás és revitalizálás a szocialista öngazgatás eredeti elvei és a technológiai előrehaladás alapján. A válság mélypontja felé közelítünk, s ez a dráma arra utal, hogy az idő nem nekünk dolgozik, tehát az átalakulás és a revitalizáció további halogatása ma a legközvetlenebb ellenfél, főként a munkásosztály számára. Szükségszerű, hogy ezt végre igazán megértsük.

Visszatérve a motiválás sorrendi és irányveteli kérdésére hangsúlyoznunk kell, hogy többféle megoldási lehetőség kínálkozik, amelyeknek azonban egy-egy adott időszakon belül a hatásfoka is különböző. Az első változat: az akkumuláció rövid távú feláldozása azzal a céllal, hogy a lehető legnagyobb pénzeszközökkel (személyi jövedelmekkel) serkentsük a termelés növelését, a hatékonyságot és jövedelemszerzést — ha abból a feltevésből indulunk ki, hogy a termelés anyagi tényezőinek, kapacitásainak nem eléggé hatékony kihasználása elsősorban a dolgozók nem kielégítő motiváltságára vezethető vissza. A második változat: az akkumuláció fokozása azzal a céllal, hogy a technikai felszereltség növelésével, az új, magas szintű technológia révén a termelés, a hatékonyság, a jövedelem, így a személyi jövedelem is jobban növekedhet a jövőben — feltéve, ha a jövőt előbbre helyezzük a jelennél. Ennek két előfeltétele van: 1) ha viszonylag magas szintet érünk el a személyi fogyasztásban, és 2) ha megváltoztuk a társadalom említett világos perspektíváit. A harmadik változat: a termelés, a hatékonyság és a jövedelem növelése az akkumuláció és a személyi fogyasztás kiegyensúlyozott fokozása alapján, ennek feltétele viszont az emberi tényező (a társult dolgozó) olyan serkentése a termelés, a hatékonyság és a jövedelem növelésére, hogy a személyi jövedelem alakulása összhangban legyen a felhalmozás fokozásával (az akkumulációhoz „kötődjön”).

Az ország jelenlegi gazdasági és társadalmi helyzetében, amelynek két legfőbb jellemzője: a rendkívül alacsony fokú felhalmozási képesség⁵ és a kevésbé motivált⁶ emberi tényező, az első és a második változatot eleve elvethetjük. Az elsőt azért, mert az akkumuláció további csökkenéséhez vezetne vagy vezethetne, s ezzel veszélybe sodornánk egész további technológiai, gazdasági és társadalmi fejlődésünket. A második pedig azért, mert ezáltal még inkább csökkenne az anyagi serkentés, és veszélybe kerülne nemcsak a társult dolgozók létfenntartása, hanem ilyen alapon a termelés, a gazdasági hatékonyság és a jövedelem is. Ezek szerint az adott körülmények között kizárólag a harmadik változatot tekinthetjük reálisnak és elfogadhatónak, hisz az egyidejűleg motivál a személyi jövedelmek illetve a személyi fogyasztás és az akkumuláció növelésére. Bármelyik lehetőséggel is élünk azonban, de különösen a harmadik esetben, amely a realitások figyelembe vételével a legelfogadhatóbb, mert a személyi jövedelmek növelését társadalmi mércék alapján a felhalmozás alakulásához „kötí” (az akkumuláció legalacsonyabb fokának megállapodásos szabályo-

zásával), egyetlen pillanatra sem tehetjük kérdésessé a társult dolgozóknak azt az öngazgatási jogát, hogy valóban önállóan (de semmiképp sem felülötlenül) döntsenek a társult munka alapszervezetében megvalósított tiszta jövedelem elosztásáról. Ez a megszorítás roppant fontos a szocialista öngazgatás alapvető termelési viszonyainak életrekeltése szempontjából, kiváltképpen azért, mert ezek az alapvető termelési viszonyok, amennyiben a jövedelemmel való rendelkezés tükrében vizsgáljuk őket, az eddigi gyakorlatban merőben kérdésessé váltak. Ezt igazolja a jövedelem felosztásának eddigi módja, az, hogy az általános és közös fogyasztást eléggé szabálytalanul állandóan előnyben részesítjük, a társult dolgozóknak a tiszta jövedelem elosztására való jogát pedig a horizontális hatalmi koalíciók egyre inkább kisajátítják.⁷

Amikor a motiválás harmadik változatát reálisnak, ennél fogva elfogadhatónak ítéljük meg, semmiképpen sem gondolunk arra, hogy ez a megoldás lesz az akkumuláció és a személyi fogyasztás optimális és állandó növekedésének automatikus mozgatórugója. A személyi jövedelem és az akkumuláció növelésének egybehangolásával azonban a termelés, a hatékonyság és a jövedelem növelésére a jövedelemelosztási rendszerben kedvező hatású motivációs mechanizmust építhetünk ki. Ennek a mechanizmusnak a működése viszont csak akkor lehet teljes és tartós, ha megteremtjük annak előfeltételeit, hogy a társult dolgozók teljesen önállóan határozhassanak az akkumulációs eszközök felhasználásáról⁸ saját szervezetük és az egész társult munka technikai-technológiai előrehaladása érdekében. Ennek kivételes jelentősége van a termelés, a hatékonyság és a jövedelem növekedésére, hiszen az alkalmazott motivációs mechanizmus működése azonnal gyöngülne, mihelyt a társultmunka-szervezet technológiai lemaradása miatt lelassulna a jövedelemnövekedés üteme. Az okozati összefüggés tehát nyilvánvaló. A nagyobb termelésre, hatékonyságra és jövedelemre serkentő motivációs mechanizmus csak úgy lehet teljes és tartós értékű, igazán hatékony, ha maguk a társult dolgozók rendelkeznek a termelőmunka feltételeivel és eredményeivel, együtt az az alapvető cselekvési iránya a kialakult koalíciók által képviselt hatalom leépítésének és felszámolásának is.

A munkásosztálynak a társadalmi hatalom területeinek meghódításáért folytatott harcában a munkások ösztönszerű megmozdulásai, amelyek leginkább a társadalmi munka obstruálásában, az öngazgatásból való távollémaradásban,⁹ sztrájkokban és hasonlóknak nyilvánulnak meg, nem olyan megoldások, amelyek összhangban vannak a szocialista öngazgatás jellegével, lényegével. A szocialista öngazgatás nem termeli ki önmagától az idillikus nyugalmat, a különböző szociális rétegek konfliktusmentes állapotát és viszonyát. Társadalmi-gazdasági tartalmával és intézményeivel azonban feltételeket és lehetőségeket teremt a különböző, nem ritkán elmentéses érdekek összeegyeztetésére. Akkor viszont miért fordul elő mégis, hogy a munkások az előbb említett ösztönös, gyakran ellenőrizhetetlen megmozdulásokhoz folyamodnak? Ebben számos, de egymással szoros összefüggésben álló tényező játszik közre: az öngazgatás béklyóba szorítása

a szegényes¹⁰ és szűkös¹¹ anyagi alappal; a dolgozók vitális öngazgatási jogainak bitorlása; a bérvizonyok és a bér munka pszichológiájának fenn tartása” a privilegizált differenciálódás a dolgozók egyéni törekvéseinek érvényesítésében; a bárminemű változás előmozdításának képtelensége; a szellemi zárlat; a befolyásos struktúrák és egyének pazarlása. Magától értetődik, hogy a munkások spontán megmozdulásainak okait a felsoroltakkal nem merítettük ki; valójában csupán azokra az egymással kölcsönösen összefüggő tényezőkre utaltunk, amelyek a munkások magatartását leginkább egyidejűleg befolyásolják. A munkások spontán reagálása akkor következik be, amikor az öngazgatás mechanizmusa, amelyet a vertikális és horizontális hatalmi koalíció blokádnak alá helyezett, felmondja a szolgálatot. Így alapvető kérdésként vetődik fel az: hogyan lehet a dolgozók ösztönös, gyakran ellenőrizhetetlen akcióit¹² az öngazgatási intézmények irányítása alá vonni? Habár a kérdés rendkívül összetett, sőt talán sorsdöntő a szocialista öngazgatás további fejlődésére nézve, a válasz mégis egyetlen követelményként fogalmazható meg: a társult dolgozók öngazgatása anyagi alapjának kiszélesítésével és megszilárdításával. A kialakult hatalmi koalíciók gazdasági alapjainak felszámolásával szilárd támpontot teremthetünk a munkásosztály társadalmi hatalmának kiteljesedéséhez, ami az öngazgatás intézményei útján jut kifejezésre. A társadalom világos távlatainak megalapozásával, a szocialista öngazgatás eredeti elveinek megújításával és újjáélesztésével, egy mélyebbre hatoló gazdasági reformmal és a politikai rendszer működésének módosításával, az öngazgatás anyagi alapjának kibővítése és megszilárdítása útján szükségszerűen létrehozható a társadalmi termelés hatékony munkás-szerveződése. A társult dolgozók így juthatnak ahhoz az „öngazgatási eszkozhöz”, amelynek segítségével sikeresen szembefordulhatnak azokkal, akik az őket megillető gazdasági, társadalmi és öngazgatási jogokat akarják tőlük elvenni. Ez az elvi álláspont annak a szükségességére utal, hogy az eredeti elképzelések alapján újraélesszük és továbbfejlesszük a társult munka alapszervezeteit, azoknak egymással való társulásait és kapcsolatfelvételét, s ennek alapján az öngazgatás teljes, integrális rendszerét.

A társadalom „tisztviselőtlenítése” — a hatalmi koalíció egyik láncszemének kiiktatása

A tisztviselői apparátus állandó erősödése a társult munkában és az egész társadalomban a hatalmi koalíciók kialakulásának¹³ fontos láncszeme. Ennek a láncszemnek a kiiktatása két okból is nagy fontosságú: 1) a „tisztviselőtlenítés” jelensége általános társadalmi méreteket öltött, s 2) az adminisztrációs-technikai apparátus elárasztotta a gazdaság és a társadalom egész szervezetét. Nem bocsátkozunk a „tisztviselőtlenítés” okainak és következményeinek tárgyalásába,¹⁴ de arra mindenképpen rá kell mutatnunk, hogy milyen módszerekkel szabadulhatunk meg a társadalomnak ettől a rákfenéjétől, letörve mindazoknak az erőknek ellenállását, ame-

lyek a hatalmi koalíciókat alkotják, és elválaszthatatlanul egybefonódnak az adminisztrációs-technikai apparátussal. Bizonyos, hogy a javasolt intézkedéseket, vagyis a társadalom „tisztségviselőtlenítését” a munkásosztály, az antikoalíció letéteményese támogatni fogja. A leghatékonyabb intézkedések a következők lehetnének:

1. A társult munka törvényének módosításával és kiegészítésével meg kellene tiltani a közös szolgálatok létesítését a társultmunka-alapszervezetekben.

2. A termelő és alkotó munkát reálisabban és serkentőbben kellene díjazni, illetve a fölösleges nem termelő (irodai) munkát kellene leértékelni.

3. A társadalmi-politikai szervezetek szakszolgálatait össze kellene vonni minden szerveződési és működési szinten.

4. Összevonni és csökkenteni az öngazgatási érdekközösségek szakszolgálatait, különösen a községekben.

5. Felszámolni, mint teljesen fölösleges intézményeket, a körzeti gazdasági kamarákat.

6. Minden köztársaságban és tartományban sürgősen felülvizsgálni a községek számát és működését, a már létrejött körzeti illetve községi közösségeket pedig teljesen megszüntetni.

7. Ugyancsak megszüntetni a gazdasági jellegű szövetségeket, közösségeket és intézményeket, amelyeknek leglényegesebb — koordinációs szerepét az ÖTMSZ-k vehetik át egymást követően az egyes köztársaságokban és tartományokban.

8. Haladéktalanul ésszerűsíteni a társadalmi tevékenységű munkaszervezetek hálózatát, s mielőbb megszüntetni a párhuzamos szervezeteket.

9. Minden szinten csökkenteni és ésszerűsíteni az állami adminisztrációt.

10. Összevonni és ésszerűsíteni a bankok és más pénzügyintézetek, továbbá a biztosító intézetek hálózatát, amelyeknek működése sokféle hátrányos következménnyel jár (gazdasági alapot teremtenek a hatalmi koalíciók működéséhez, pénzügyleteikkel, bezárkóznak a társadalmi-politikai közösségek határai közé stb.), s ugyanakkor egyes bankok ezer-kétezer és még több tisztségviselőt foglalkoztatnak.

Mindez természetesen csupán néhány lehetőség a társadalom „tisztségviselőtlenítésére”, amire sürgős tevékenységi programokat kell kidolgozni. Ehhez hatékonyan hozzá kellene járulnia minden öngazgatási szervnek és társadalmi-politikai szervezetnek, nemcsak az intézkedések és programok kidolgozásában, hanem még inkább azok végrehajtásában. Kétségtelen ugyanis, hogy a hatalmi koalíciók erős védelmi vonalát csak egy összehangolt öngazgatási és politikai akcióval lehet áttörni.

Ezzel kapcsolatban meg kell említenünk még a következőket is: a nem termelő munkások sisereháda, különösen a társult munka szervezeteiben, amellet, hogy nagymértékben hozzájárul a tiszta jövedelem, s ezen belül a személyi fogyasztásra és felhalmozásra szánt eszközök felemésztéséhez, jórészt kiszorítja a munkásokat az öngazgatásból, mellék- sőt vakvágányra

tereli őket. Ez a kiterjedt tisztviselői réteg ugyanakkor a legteljesebben és általában minden fenntartás nélkül kiszolgálja a vertikális és horizontális hatalmi koalíciók érdekeit. Ebben a történelmi hagyományok és a nekik nyújtott (nem csekély) privilégiumok egyaránt közrejátszanak, s ezáltal teljesebbé válik az a hatalmi szövetség, amely a munkásosztálynak a hatalomból csupán morzsákat juttat. Ez az az indíték, amely a munkásosztályt és az öngazgató társadalom leghaladóbb erőit arra készíti, hogy nyílt harcban távolítsa el ezt az „élősködőt” a szocialista társadalom tétől.

*Az öngazgató integrális rendszere — a hatalmi koalíciók
felszámolásának útja*

Kiindulópontként azonnal meg kell fogalmaznunk a sarkalatos igazságot: mindaddig szó sem lehet a hatalmi koalíciók működésének korlátozásáról, gyökereik átvágásáról, amíg nem folyamodunk mélyreható változásokhoz a gazdaságirányításban és a szocialista öngazgató politikai rendszerének működésében. Kozmetikázással, részleges intézkedésekkel nem törhetjük át a hatalmi koalíciók védősáncát, nem foszthatjuk meg a gyökerektől, amelyek teljesen behálózzák a társadalmi döntéshozatal minden területét. A kiutat a szó legtágabb értelmében kizárólag az öngazgató integrális rendszerének kiépítésében találhatjuk meg, ez alatt — tömören fogalmazva — a munkásosztály társadalmi hatalmának horizontális és vertikális irányban való korlátlan kiterjesztését értem, minden lényeges társadalmi kérdésre vonatkozóan. Az öngazgató integrális rendszerre ugyanúgy megfelelő változtatásokat követel a politikai rendszerben, mint a káderpolitikában és etikai-erkölcsi magatartásunkban. A rendszerbeli változtatásokat az alkotmány (ide értve a köztársasági és tartományi alkotmányokat is), a társult munkáról szóló törvény és a legfontosabb egyéb társadalmi szabályzók módosításával kell kezdenünk. A vertikális hatalmi koalíciók csúcainak leépítése érdekében gazdasági téren lényeges változásokat kell eszközölnünk a föderáció, a köztársaságok és a tartományok viszonyában; a részérdekek eluralkodása helyett az egész szocialista közösség céljait kell előtérbe helyeznünk.¹⁵ A részérdekek fölérendeltségének felszámolása érdekében mindenképp meg kell fosztanunk hatalmuktól azokat a decentralizált államtulajdonosi monopóliumokat, amelyek a bankokban (a köztársasági-tartományi szintű társult bankokban) és a társadalmi-politikai közösségekben koncentrálnak névtelen állami tőke hovaforrásáról döntenek. (Az ilyen jellegű akkumulációs eszközök nagyságrendjére szemléletesen utalnak a 8. jegyzetben található adatok.) Mint ahogy azt már korábban is javasoltam,¹⁶ a decentralizált névtelen állami tőke folyamatos feltöltődését és állandó megújulását csak erélyes intézkedésekkel akadályozhatjuk meg, ezek egyike a társultmunka-szervezetek adósságainak eltörlése az olyan kölcsönök vonatkozásában, amelyek a bankok fiktív hitelpotenciáljából eredtek, olyan forrásokból, amelyeket

a társadalmi-politikai közösségek adminisztratív kényszer útján hoztak létre, azzal a törvényes kötelezettséggel, hogy ezeket az eszközöket be kell ömlesztetni az ügyviteli alapba.¹⁷ Ezzel a hatalomfosztással, illetve a társultmunka-szervezetek újratermelési képességének erősítésével létrejönnek a legfőbb anyagi és társadalmi előfeltételei a munka és eszközök „hátárokra nem ismerő” szabad társításának, ez még inkább megnyirbálná a decentralizált államtulajdonosi monopóliumok hatalmát, méghozzá nemcsak gazdasági téren, de a társadalmi élet egyéb területein is. Ha így a teljes akkumuláció a társult dolgozók közvetlen ellenőrzése illetve fennhatósága alá kerülne, végérvényesen összeroppanna a vertikális hatalmi koalíciók gerincoszlopa. Ha viszont a döntéshozatalnak ebben a központi kérdésében nem következik be fordulat, akkor minden egyéb változás (a kádercserék például) csupán a módszerek módosítását jelentheti, pontosabban csak a mechanizmus (a „stílus”) változhat, de a gazdasági és társadalmi döntések lényege marad a régi. A történelmi tapasztalatok viszont egyértelműek: a szociális változások kulcsát az a társadalmi réteg tartja a kezében, amely az akkumuláció (a többletmunka) sorsáról dönt. Más szóval, a vertikális koalíciók hatalmát nem azzal, vagy legalábbis elsősorban nem azzal törhetjük meg,¹⁸ hogy kicseréljük az embereket, hanem ha a döntéshozatal fennálló (rég) viszonyain változtatunk, főképp ami az akkumulációval való rendelkezést illeti. A káderek, akik a vertikális hatalmi koalíciót alkotják, persze elzárkózhatnak minden változás elől. Egyszer azonban minden zárlatnak vége szakad. Minél közelebb jutunk a (gazdasági és társadalmi) válság drámai mélypontjához, annál jobban feszül a zár, s ha felszakad, akkor, ahogyan a kommunista mozgalom logikája szerint történnie kell, színre lép a társadalom két legfőbb szociális tényezője: a munkásosztály és élgárdája, a Kommunista Szövetség. A munkásosztály és a hatalmi koalíciók viszonyában ez vezetne el a végkifejtéshez. Nem politikai intervenciókkal, hanem gazdasági és társadalmi reformokkal kell tehát véget vetni a vertikális koalíciók hatalmának, amelynek alapját a bankokban és társadalmi-politikai közösségekben koncentrálódó, az általános és közös fogyasztást szolgáló akkumulációs eszközök, az elidegenített és önállósult jövedelem képezi.

Végül is milyen eszközökkel és megoldásokkal foszthatjuk meg életképességüktől a hatalmi, főként a vertikális koalíciókat? Az első és legfontosabb teendő, mint már hangsúlyoztam, az öngazgatás integrális rendszerének kiépítése és működésbe helyezése a társult munka alapszervezeteitől kezdve egészen az öngazgatási érdekközösségek és a társadalmi-politikai közösségek legfőbb testületéig. Ugyanakkor a döntéshozatalban döntő fölényt kell biztosítani a közvetlen termelőkből álló és a küldöttségi testületeknek, vagyis a végsőkig le kell szűkíteni a végrehajtó és politikai szervek hatáskörét,¹⁹ illetve az ügyviteli struktúrák és követőik (a társadalmi-politikai szervezetek tisztségviselői, a tisztségviselők és mások) rendelkezési jogát. Épp ezért elfogadhatatlan az a javaslat (ami egyébként már bekerült a köztudatba), hogy a társult munka alapszervezeteit ki kell zárni a gazdasági és politikai rendszerből, hiszen ebben az esetben az öngaz-

gatás integrális rendszerének súlypontja áttevődne a közvetítőkre, a munkásosztály reprezentánsaira, mindenekelőtt pedig a horizontális hatalmi koalíciókra. Ezáltal még szabadabb utat nyitnánk a vertikális hatalmi koalíciók befolyásának.

A küldöttrendszer hatékonyabb működése érdekében viszont az öngazgatás integrális rendszerében fel kell szabadítanunk a küldötteket a szűk politikai körök nyomása alól, s ennek legbiztosabb módszere a közvetlen választások bevezetése, mégpedig kivétel nélkül minden küldöttség; még inkább minden küldött vonatkozásában.

Nagy József fordítása

Jegyzetek

- ¹ A vertikális koalíció nem hivatalos szövetsége a társultmunka-szervezet vezetői struktúrájának és a gazdasági-politikai hatalom elidegenített központjának.
- ² A horizontális koalíció nem hivatalos szövetsége a munkaszervezetek vezetői struktúrájának és a munkaszervezetekben működő társadalmi-politikai szervezetek tisztségviselőinek.
- ³ Marx: A Nemzetközi Munkásszövetség szervezeti szabályzata. Marx—Engels: Válogatott művek. Budapest, 1949. I. kötet, 363. o.
- ⁴ Az alapvető jövedelemelosztási viszonyok (a társultmunka-szervezetekre eső rész és a többi részesedő iránti kötelezettség aránya tekintetében) arra utalnak, hogy 1982 és 1985 között a termelő munkaszervezetek részesedési aránya (51,1% és 61,2% között) kisebb volt, mint bármikor az előző 15 évben (1966 és 1981 között 61,9% és 67,8% között ingadozott). A legalacsonyabb részesedést az utóbbi 25 évre visszamenőleg 1985-ben jegyezték (ekkor a munkaszervezetek részesedése 51,1% volt, míg 1963-ban 51,4%.) Adatforrás: Aktuelni problemi privrednih kretanja i ekonomske politike Jugoslavije. Közgazdasági Intézet, Zágráb, 1986.
- ⁵ Az előbb említett kiadványban olvasható a következő megállapítás is (95—96. o.): „Az elmúlt, 1985. évben a társultmunka-szervezeteknek csaknem a 12%-a gazdálkodott minden felhalmozás nélkül, további 23% pedig az újratermelést legfeljebb 2%-kal bővíthette. Ez azt jelenti, hogy tavaly a munkaszervezeteknek közel 35%-a gazdálkodott akkumuláció nélkül, vagyis a kifizetődőség határán . . . , s ha ehhez még hozzászámítjuk a munkaszervezeteknek azt a 21%-át is, amelyben az akkumuláció 2—5% között mozgott, akkor kiderül, hogy a tmsz-ok teljes számának 55%-a gazdálkodott a rentabilitás határán (egyharmada pedig akkumuláció nélkül) illetve a bővített újratermelés legalacsonyabb fokán.”
- ⁶ Az 1983-ban végzett véleménykutatás szerint a dolgozók 44%-a volt elégedetlen a személyi jövedelmével, míg 45% részben volt elégedett, 11% pedig teljesen elégedett (a véleménykutatás 811 dolgozóra terjedt ki több társultmunka-szervezetből). Egy évvel később (egy hasonló méretű véleménykutatás során, amely 420 dolgozót ölelt fel), a dolgozók

- 77%-a fejezte ki elégedetlenségét a személyi jövedelmét illetően, 22% volt elégedett, 1% pedig nem adott választ a kérdésre. (A véleménykutatást a szabadkai Közgazdasági Kar végezte 1983-ban és 1984-ben.)
- ⁷ Ezt a megállapítást a szabadkai Közgazdasági Kar által végzett véleménykutatás alkalmával a dolgozók is aláírták. 1983-ban a megkérdezetteknek 54%-a, 1984-ben pedig 38,2%-a fejezte ki azt a véleményét, hogy a tiszta jövedelem felosztására vonatkozó határozat saját társultmunka-alapszervezetükben a kisebbségnek, köztük elsősorban az igazgatónak és a befolyásos egyének szűk körének (főleg a társadalmi-politikai szervezetek vezetőinek) véleményét tükrözte.
- ⁸ Az állóeszközökre fordított beruházási eszközök előteremtésében az 1971—1980-as időszakban a társultmunka-szervezetek 26,8—36,5%-os arányban részt, a bankok és társadalmi-politikai közösségek pedig 51,2—66,1%-át adták. A társultmunka-szervezetek hozzájárulása 1982-től folyamatosan növekszik, úgyhogy abban az évben kerekén 40%, a következőben 45,3%, majd pedig 1984-ben már 50,9%-kal szerepeltek, míg a bankok és a társadalmi-politikai közösségek hozzájárulásának aránya 34,3% és 44,9% között alakult. A kedvező irányzat ellenére is még mindig túl nagy a gazdasági és politikai hatalom elidegenített (és önállósult) központjainak hatása az akkumulációs eszközök felhasználására, ami a társult munka szervezeteit természetesen leg magasságban függőségi viszonyba taszítja ezekkel a központokkal szemben a bővített újatermelés folyamatában.
- ⁹ A munkások ugyanis elutasítják, hogy formálisan olyasmiről döntsenek, *amiről valójában már döntés született* a vertikális és horizontális hatalmi koalíciók egyetértése alapján.
- ¹⁰ A termelés alacsony gazdasági hatásfoka miatt, amiben a társadalmi (rendszerbeli), a technikai-technológiai és a szervezési (szubjektív jellegű) tényezők egyaránt közrejátszanak.
- ¹¹ A jövedelemre irányuló állandó és egyre hevesebb támadások miatt. Így pl. az 1978—1984-es időszakban hétszeresére növekedett a jövedelem, ugyanakkor a társadalom iránti kötelezettségek csaknem megfizereződtek. Miközben állandóan csökken a termelés gazdasági hatékonysága, és mérséklődik a termelés növekedésének üteme, az általános és a közös fogyasztás nem tanúsít kellő rugalmasságot, és egyre inkább megterheli a jövedelmet.
- ¹² Nem valamilyen külső ellenőrzésről, nyomásgyakorlásról és félelemkeltésről van szó, hanem a társult dolgozók önellenőrzéséről az öngazdátás intézményei és a munkásosztály politikai szerveződése útján.
- ¹³ A becslések szerint az adminisztrációs-műszaki dolgozók aránya a munkásszervezetekben eléri a foglalkoztatottak egynegyed-egyharmad részét. Ilyen alapon számolva 1985-ben pl. az anyagi termelést folytató társult munkában mintegy 1,32—1,85 millió „tisztviselelő” dolgozott, amire ha hozzáadjuk a gazdaságon kívüli tevékenységekben foglalkoztatott 1,08 millió dolgozót, akkor kiderül, hogy a nemtermelő munkások óriáshada mintegy 2,5—3 milliós tömeget képvisel. A jugoszláv gazdaság ezt nem viselheti el súlyos következmények nélkül. Stjepan Han egyetemi tanár adatai szerint (Zbornik SANU, Belgrád, 1984.) az adminisztrációs-műszaki dolgozók aránya a hazai gyáriparban a foglalkoztatottak össz létszámához viszonyítva 1966-ban 18,5%-ot tett ki, de 1981-ben már elérte a 27,3%-ot. A gyáripari dolgozók lét-

száma 1981-ben 18%-kal volt nagyobb, mint 1975-ben (1,4-ről 1,6 millióra nőtt), míg ugyanakkor az irodai dolgozók és a műszakiak létszámnövekedése elérte a 390%-ot (440 ezerről 612 ezerre emelkedett). Vagy pl. 1978-ban az adminisztrációs-műszaki dolgozók aránya az össz foglalkoztatotthoz viszonyítva Romániában 8,8, Magyarországon 20,4, Jugoszláviában pedig 27,6%-ot tett ki.

¹⁴ Lásd a szerző cikkét: Teorijsko-empirijsko utvrđivanje uzroka i posledica „činovnicacije” udruženog rada. Ekonomika folyóirat, 85/3.

¹⁵ Hogy ilyen viszonylatokban jelenleg milyen a helyzet, azt jól szemléltetik a Szövetségi Végrehajtó Tanács megállapításai az 1987. év első félévi gazdasági mozgásairól szóló jelentésében. Az idézett megállapítások mellett a saját véleményemet is kifejtem, összefüggésben a vertikális hatalmi koalíciók csúcsainak szükségszerű leépítésével.

A Szövetségi Végrehajtó Tanács jelentése már az első oldalon megállapítja: „Külön nehézségeket okoz a meghatározott gazdaságpolitika valóra váltásában az, hogy a társadalomban nem tapasztalható kellő készség a változások iránt, amelyeket a piaci törvények és a reális gazdasági kategóriák érvényesítése hozna magával, sem a Tervhatározat egyes céljainak hatékonyabb megvalósítása iránt...”

Hasonló jellegű és társadalmi súlyú megállapítások a jelentés más részeiben is megtalálhatók. Például: „A szűkebb területi egységek autarchikus fejlődésének igénye miatt... nemcsak a szélesebb társadalmi-politikai közösségek bezárkózása vált jelenséggé, hanem ugyanez jellemezte a szűkebb területi közösségeket is.” Rámutat arra, hogy milyen nagy szükség van ma a szubjektív erők tettekkészségére és közreműködésére a társadalom égető gondjainak megoldásában, kiemeli: „Mint hogy a társadalomban különböző érdekek léteznek, így ellenállás, tétlenkedés és következtelenség tapasztalható a hosszú távú gazdaságzilárdítási programban előirányzott változások iránt.” Ezek a megállapítások kétségtől a jugoszláv föderáció realitását tükrözik, de logikusan adódik a kérdés: megvalósítható-e a meghatározott gazdaságpolitika, és ezen túlmenően a gazdasági rendszer reformja az elhangzott megállapítások révén, amelyek ezenfelül már évek óta ismétlődnek? A lehetséges válasz, a társadalmi valóság szem előtt tartásával, egyértelmű — nem valósulhat meg. Mit ér a megállapítás, az igyekezet, sőt még az intézményes változás is, ha ellenállásba ütközik, ha nem váltják valóra. Ezért érdemel figyelmet Marx figyelmeztetése, amelyet 112 évvel ezelőtt vetett papírra, s amely így hangzik: „A tényleges mozgás minden lépése többet ér, mint egy tucatsnyi program”. Ezzel a történelmi üzenettel szemben, úgy látszik, süketek és vakok vagyunk a magunk gazdasági és társadalmi valóságában.

Ennélfogva, szerintem, végre világosan ki kell mondanunk: kik azok, akik ellenállnak, tétlenek és következtelnek, hiszen csak így juthatunk tovább a megállapításoknál, és tehetünk „tényleges lépéseket” a gazdaságpolitika életrekelésében. És még ennél is többre van szükség. Határozott, politikai jellegű intézkedéseket kell tennünk azok ellen a társadalmi erők és struktúrák ellen, amelyek akadályozzák a gazdaságpolitika megvalósítását és a változások végrehajtását. A köztársaságok és a tartományok ezekben a kérdésekben hallgatagok, nem tesznek „tényleges lépéseket”, sőt obstruálják is a szövetségi állam in-

tézkedéseit, a változásokat, csak a „maguk gondjával” törődnek, miközben az ország gazdasága egyre mélyebbre süllyed. Megfelelnek arról a világosan megfogalmazott alkotmányos elvről, amely szerint „a köztársaságok és a tartományok felelősek a saját fejlődésükért, és az egész szocialista közösség fejlődéséért” (a JSZSZK alkotmánya, Alapelvek, 1974.).

A köztársaságokban és tartományokban nem tapasztalható semmi-nemű önbírálat a megállapodásos gazdaságpolitika végrehajtásával vagy annak elmulasztásával kapcsolatban. A bírálat éle az SZVT felé irányul, miközben az adott környezetekben alig történik valami a közös elhatározások életrekeltéséért. Kik a felelősek ezekért az állapotokért? Bizonyos személyek, vagy csupán a különböző érdekek? Az érdekek sokasága valóban fennáll, ez történelmi realitás, ami összefüggésben van mindenekelőtt a termelőerők eltérő fejlettségi fokával, de ezek nem lehetnek, nem is lennének képesek arra, hogy az egész nemzetgazdaságot, az egész társadalmat a válság mélypontjára sodorják. Ha tárgyilagosan nézzük, és hosszabb időtávot veszünk alapul, akkor ez a sodródás a mélypont felé nemcsak magát a szocialista közösséget, tehát Jugoszláviát mint egészet, hanem annak részeit, a föderális egységeket is közvetlenül érinti. Olyan törvényszerűség ez, amelyet minél előbb, és minél átfogóbban meg kell értenünk.

¹⁰ Lásd a Direktor c. folyóirat 87/3. számát.

¹⁷ Hogy milyen mértékben vannak megterhelve az ügyviteli alapok és az egészében rendelkezésre álló eszközök (az ügyviteli alap és a teljes amortizáció) a beruházási hitelek törlesztési kötelezettségeivel, azt a következő adatok szemléltetik. Az 1961—1970-es időszakban a visszafizetési kötelezettségek aránya elérte az ügyviteli alapok eszközeinek 52,6—184,8%-át, illetve a rendelkezésre álló eszközkeret 29,9—52,7%-át. Az ezt követő 1971—1985-ös időszakban ez az aránymutató 74,1—197,8%-ot, illetve 35,3—67,3%-ot tett ki. (Adatforrás: Aktuelni problemi privrednih kretanja i ekonomske politike Jugoslavije. Zágráb, 1986.)

¹⁸ Rámutatva a hivatásos politikusok-vezetők rétegének szilárd helyzetére és a politikai döntéshozatalban betöltött mértékadó szerepére, dr. Najdan Pašić kiemeli (Istorijski koreni poverenja, Borba, 1987. július 29.): „Nem csupán a radikális követelések, hanem az öngazgatási viszonyok és intézmények felett bábáskodó bürokratikus paternalizmus hatásának csökkentésére és végleges felszámolására irányuló, szerényebb célkitűzésű intézkedések is elkerülhetetlen ösztönös vagy tudatos ellenállásba ütköznek a hivatásos vezetőknél, s ezen belül részint a politikai vezetők által alkotott hatalmi rétegnél.” Pašić a káderváltozásokban látja a kiutat, és ilyen értelemben megállapítja: „Az egyik legnépszerűbb követelés kétségkívül az, hogy mélyreható változásokat kell végrehajtani a hivatásos politikai-vezetői rétegben, amely már régóta monopolizálja a kulcspozíciókat a kormányban és általában a politikai életben. Csakugyan épp ez az a változás, amit a legnehezebb valóra váltani” (Monopol „užih grupa”, Borba, 1987. július 30.) Egyetérték dr. Pašićyal, hogy ez a „legnépszerűbb követelés”, de mint megoldás aligha lehet teljes, és még kevésbé lényegbevágó. Saját elképzelésemet, még ha csak vázlatosan is, ebben a szövegben igyekeztem kifejtteni.

- ¹⁹ A „szűkebb politikai körök” monopóliumát vizsgálva a káderpolitika vonatkozásában, dr. Najdan Pašić kifejti (Borba, 1987. július 30.): „Csak ennek figyelembe vételével érthetjük meg, hogy az öngazgatási intézmények és a küldöttségek széles hálózatára támaszkodó képviseleti testületek hivatalos mechanizmusa mögött miért kellett létrehozni a hatalom nem hivatalos struktúráit, melyeknek összetételét a hivatásos politikusok szűk körű oligarchiája alkotja, más szóval azok a személyek képezik, akik a társadalmi-politikai szervezetek és a főbb állami intézmények, a küldöttségi testületek és végrehajtó szervek élén állnak.”

Rezime

Antikoalicije

Autor je u svom članku, koji predstavlja u izvesnom smislu nastavak njegovog članka, objavljenog u „Létünk” br. 5. obradio neke od najvažnijih, a možda i najvažnije probleme razvitka socijalističkog samoupravljanja u našoj zemlji. Pored svojih značajnih stavova, imao je u vidu i podatke i informacije, koje proizlaze iz studija Ekonomskog instituta u Zagrebu, Ekonomskog fakulteta u Subotici, kao i dr. Najdana Pašića, prof. Stjepana Hana i drugih.

U uvodnom delu svog članka, autor utvrđuje postojanje vertikalnih i horizontalnih koalicija moći. Vertikalne koalicije moći nastaju neformalnim spregama upravljačkih struktura OUR-a i otuđenih centara ekonomske i političke moći, a horizontalne iz formalnih i neformalnih veza funkcionera u društveno-političkim organizacijama i u OUR-ima.

Pored uvodnog dela, autor prikazuje svoje stavove u četiri poglavlja i to pod naslovima:

- Radnička klasa — matrica antikoalicije;
- Heroizam i spontanost i motivacija i efikasna društvena organizacija;
- Dečionizacija društva — lom jedne karike koalicija;
- Integralno samoupravljanje — celovit put razgrađivanja koalicija moći.

U prvom delu se izlaže: radnička klasa je matrica antikoalicije moći; ispravno zahteva posedovanje maksimuma ekonomske i društvene moći, što je glavni uslov za dalje razvijanje socijalističkog samoupravljanja, jer predstavlja materijalnu bazu, prvi osnovni zadatak, a uslov je za razvoj proizvodnih snaga.

U drugom delu autor ukazuje na to da je razvoj efikasnosti proizvodnje kod nas u zastoju, čak u regresiji, što predstavlja i smanjenje dohotka, pa prema tome i motivisanost radnika za proizvodnju. To smeta i neophodno potrebom razvijanju društvene osnove za razvoj samoupravljanja. Razvijanje samoupravljanja predstavlja međutim prvi osnovni zadatak, bitan za razvoj proizvodnih snaga i odnosa. Od toga zavisi ishod osnovnih odnosa u našem društvu: radnička klasa — koalicije moći. Pri tome treba imati u vidu: a) kratkoročno žrtvovanje akumulacije zbog moguće maksimalne motivacije radnika novcem iz dohotka, to je neefikasno korišćenje materijalnih faktora proizvodnje. To je bez sumnje neprihvatljivo rešenje u odnosu na razvoj. b) Jača orijentacija ka akumulaciji predstavlja primat budućnosti, u uslovima zadovoljavajuće lične potrošnje, rasta proizvodnje i njene efikasnosti tj. ravnoteženi odnos između akumulacije i dohotka.

Dosadašnja praksa nerealnog usmeravanja dohotka ka opštoj i zajedničkoj potrošnji, predstavlja ugrožavanje samostalnosti udruženih radnika, u pogledu raspolaganja čistim dohotkom, u odnosu na horizontalne koalicije moći. To izaziva spontane akcije radnika, koje se ogledaju u opstrukciji rada, apsen-ciji u samoupravnim delatnostima, štrajkovima itd. Razume se, to nisu reše-nja, koja odgovaraju samoupravljanju, jer samoupravljanje nije samo po sebi usaglašavanje različitih stavova raznih socijalnih struktura, ali stvara uslove i pretpostavke za razrešavanje tih oprečnosti. Ovi se uslovi nalaze u širenju materijalnih uslova samoupravljanja i u izvlačenju ekonomskih osnova iz ru-ku formiranih koalicija moći. Nužno je stvoriti efikasnu organizaciju radnič-kog samoupravljanja, na bazi proširenih materijalnih osnova.

U trećem delu članka, autor obrađuje značajne probleme i iznosi glavne me-re, u vezi sa likvidacijom činovnicizacije, koja postoji u našem društvu:

Dečinovnicizacija u OUR-ima i društvu je jedan od najozbiljnijih koraka, protiv koalicija moći. Autor u tom pogledu predlaže osnovne i ozbiljne mere i to:

- 1) Izmene ZUR-a;
- 2) Realnije i stimulativnije vrednovanje proizvodnog i kreativnog rada i destimulacija neproizvodnog (kancelarijskog) posla;
- 3) Objedinjavanje stručnih službi društvenih i političkih organizacija, na svim nivoima;
- 4) Objedinjavanje i prema tome smanjenje SIZ-ova, naročito u opštinama;
- 5) Ukinuće regionalnih privrednih komora;
- 6) Stavljanje na dnevni red funkcije opština i regiona;
- 7) Ukinuće poslovnih udruženja i prenos njihove delatnosti na SOUR-e;
- 8) Racionalizacija mreže društvenih organizacija i ukinuće suvišnih;
- 9) To se odnosi i na državnu administraciju, na svim nivoima;
- 10) Racionalizacija mreže banaka i drugih finansijskih ustanova kao uslo-va za postojanje koalicija moći, uz istovremeno zatvaranje finansijskog potencijala, u okvirima društveno-političkih zajednica.

U četvrtom, završnom delu, autor razmatra veoma značajne probleme u vezi sa razgrađivanjem koalicija moći, putem daljeg razvijanja socijalističkog samo-upravljanja. U okviru toga, što je veoma značajno, skreće pažnju na neke naj-važnije korake, koje treba preduzeti, da bi se integralno samoupravljanje dalje ojačalo, rasprostiranjem društvene moći radničke klase, u odlučivanju o svim bitnim, društvenim pitanjima. U tom pogledu se predlaže:

— promene u odnosima federacije i republika i pokrajina izmenom Usta-va, ZUR-a i drugih ključnih propisa;

— u otpisivanju dugova OUR-a nastalih na bazi fiktivnih kreditnih poten-cijala i prenos sredstava u poslovne fondove OUR-a, što predstavlja bez sum-nje izvlačenje državno-svojinskog monopola, u pogledu upotrebe anonimnog, državnog kapitala, sa strane banaka i društveno-političkih organizacija. Time bi se stvorile bitne promene u pogledu slobodnog udruživanja rada i sredsta-va;

— treba da dođe do promena, u postojećim odnosima, posebno u pogledu akumulacije;

— time bi došlo do izgradnje integralnog samoupravljanja, na visokom ni-vou, od OOUR-a do skupštine SIZ-ova.

Završavajući svoja izlaganja, autor skreće pažnju da isključenje OOUR-a iz privrednog i političkog sistema nije prihvatljivo, jer bi to značilo stvaranje još širih uslova za postojanje i dejstvo vertikalnih koalicija moći.

Antikoalitionen

Der Verfasser hat in seinem Artikel der in bestimmtem Sinne, Fortsetzung seines Artikels publiziert in „Létünk“ Nr. 5. bedeutet, eine der wichtigsten, vielleicht die wichtigste Probleme der Entwicklung der sozialistischen Selbstverwaltung in unserem Lande, bearbeitet. Neben seiner sehr bedeutenden Standpunkten hat er auch die Daten und Informationen im Auge gehabt, die aus den Studien des Zagreber Ökonomischen Instituts; der Ökonomischen Fakultets von Subotica; des Dr. Najdan Pašić und des Prof. Stjepan Han und anderer Fachmänner folgen.

In dem einführendem Teile seines Artikels, stellt der Verfasser fest, dass bei uns vertikale und horizontale Koalitionen der Macht bestehen. Die vertikalen Koalitionen der Macht entstehen durch die unformelle Verbindung der dirigierender Strukturen der Organisationen der Vereinigten Arbeit, mit den entfremdeten Zentralen der ökonomischer und politischer Macht; die horizontale Koalitionen, durch die formelle und nicht formelle Bindung der Funktionäre in dem gesellschaftlich-politischen Organisationen, mit denen in den Organisationen der vereinigten Arbeit.

Nach dem einführendem Teile, stellt der Verfasser seine sehr wichtigen Stellungnahmen in vier Abteilen und zwar unter den folgenden Titeln vor:

- Die Arbeiterklasse, Grundquelle der Antikoalition;
- Heroismus, Spontaneität und Motivation, sowie wirksame gesellschaftliche Organisationen;
- Entmächtigung der Beamtschaft der Gesellschaft — Bruch eines Ringes, der Koalitionen der Macht;
- Integrale Selbstverwaltung — vollkommener Weg der Liquidation der Machtkoalitionen.

Im ersten Teil wird ausgeführt: die Arbeiterklasse ist Urquelle der Antikoalition der Macht. Gleichzeitig verlangt die Arbeiterklasse den Besitz des Maximums der ökonomischen Macht. Das ist nämlich die grundlegende Bedingung für die weitere Entwicklung der sozialistischen Selbstverwaltung, da es die materielle Grundlage; die erste grundlegende Aufgabe und Bedingung zur Entwicklung der produktiven Kräfte repräsentiert.

Im zweiten Teil, untersucht der Verfasser: das Problem der Wirksamkeit der Produktion ist bei uns in Hinderniss — sogar in Regression — geraten, was auch den Rückgang des Einkommens und daher auch der Interesse der Arbeiter für die Produktion, bedeutet. Das stört die unbedingt nötige Entwicklung der gesellschaftlichen Grundlage für die Entwicklung der Selbstverwaltung. Die Entwicklung der Selbstverwaltung ist inzwischen die erste grundlegende Aufgabe, wesentlich für die Entwicklung der Produktivkräfte und Produktivverhältnisse. Davon hängt die Entwicklung der grundlegenden Verhältnisse ab, des Gegensatzes Arbeiterklasse — Koalitionen der Macht. Dabei muss man im Auge halten: a) kurzlebige Aufopfern der Akumulation im Ziele der maximalen Motivation der Arbeiter, mit dem Gelde aus dem Einkommen ist unwirksamer Gebrauch der materiellen Produktivfaktoren. Das ist selbstverständlich eine unannehmbare Methode der Entwicklung; b) stärkere Orientation nach der Akumulation bedeutet eine Priorität, anbeacht der Weiterentwicklung, voraussetzend auch befriedigenden personellen Verbrauch. Wachstum

der Produktion und ihres Effektes heisst gleichmässiges Verhältniss zwischen der Akumulation und des Einkommens.

Die bisherige Praxis der unreellen Orientierung des Einkommens in der Richtung des gemeinsamen und allgemeinen Verbrauchs, ist Gefährdung der Selbstständigkeit der vereinigten Arbeiter in Hinsicht der Verfügung, mit dem reinen Einkommen, gegenüber der horizontalen Machtkoalitionen. Das ruft spontane Aktionen der Arbeiter hervor, welche in Obstruktionen in der Arbeit, Absenzionen in Hinsicht der selbstverwalterischen Aktivität, Streiken usw. zu bemerken sind. Es ist zu verstehen, dass diese keine Lösungen sind, die der Selbstverwaltung entsprechen, da die Selbstverwaltung nicht an sich selber die Verständigung zwischen verschiedenen sozialen Strukturen bedeutet, schafft aber Bedingungen und Voraussetzungen zur Lösung solcher Gegensätze. Diese Bedingungen befinden sich in der weiteren Entwicklung der sozialistischen Selbstverwaltung und dem Entreissen der ökonomischen Grundlagen aus den Händen der Machtkoalitionen. Es ist nötig eine wirksame Organization der Arbeiterselbstverwaltung zu schaffen, aus Grund der verbreiteten materiellen Grundlagen.

Im dritten Teil seines Artikels, bearbeitet der Verfasser besonders bedeutende Probleme und bringt die wichtigsten Massnahmen zur Entmächtigung der Beamtenschaft vor, die bei uns besteht.

Die Entmächtigung der Beamtenschaft in den Organisationen der vereinigten Arbeit und in der Gesellschaft, ist einer der wichtigsten Schritte gegen den Machtkoalitionen. Der Verfasser empfiehlt in dieser Hinsicht, ernste Massnahmen, sowie:

1. Änderung des Gesetzes der vereinigten Arbeit;
2. Reellere Bewertung der produktiven und schöpferischen Arbeit und Destimulation der unschaffenden Arbeit (Büroarbeit);
3. Zusammenschalten der Fachdienste in den gesellschaft-politischen Organisationen, auf allen Flächen;
4. Zusammenschalten und daher auch Vermindern der selbstverwalterischen Interessengemeinschaften, besonders in dem Gemeinden;
5. Abschaffung der regionellen Wirtschaftskammer;
6. Verhandlungen über die Funktionen der Gemeinden und Regionen;
7. Abschaffung der Geschäftsführungsvereine und Übergabe ihrer Aktivität den zusammengesetzten Organisationen der vereinigten Arbeit;
8. Rationalisation der Organisationen des Netzes der gesellschaftlichen Organisationen und Abschaffung der Unnötigen;
9. Dasselbe ist in Hinsicht der staatlichen Administration, an allen Flächen nötig;
10. Rationalisation des Netzes der Banken und anderer Finanzinstitutionen, als Vorbedingung zum Bestehen der Machtkoalitionen und gleichzeitige Abschaltung der Finanzkräfte im Ramen der gesellschafts-politischen Gemeinschaften.

Im vierten, Schlussteile untersucht der Verfasser sehr wichtige Probleme der Zergliederung der Machtkoalitionen durch weitere Entwicklung der Selbstverwaltung. Dabei zeigt er als besonders wichtig, auf einige wichtigste Schritte hin, die man vornehmen muss, um die integrale Selbstverwaltung zu verstärken, durch Erweiterung der Macht der Arbeiterklasse, in Hinsicht der Entscheidungen, über die grundlegenden Fragen der Gesellschaft. In dieser Hinsicht schlägt der Verfasser vor:

— Änderung in den Verhältnissen, zwischen der Federation, der Republi-

ken und Autonomgebieten, durch die Änderung der Verfassung, des Gesetzes der vereinigten Arbeit und anderer grundlegender Vorschriften;

— Abschrift der Schulden der Organisationen der vereinigten Arbeit, entstanden auf Grund des fiktiven Kreditpotentials und Übertragung dieser Mitteln in den Geschäftsfonden der vereinigten Arbeit, das unbedingt den Auszug des staatlich-eigentümlichen Monopols bedeutet, an Betracht des Gebrauchs des anonymen Staatskapitals, in den Banken und staatlich-politischen Organisationen. Damit wären grundlegende Änderungen für die freie Verbindung der Arbeit und der Mittel erzielt.

— Es soll zu Änderungen kommen, in neu bestehenden Verhältnissen, besonders in Hinsicht der Akkumulation;

— Damit könnten wir zum Aufbau der integrellen Selbstverwaltung auf hohem Nivo kommen, von den Organisationen der vereinigten Arbeit, bis zu den Hauptverhandlungen der selbstverwalterischen Interessengemeinschaften.

In seiner Schlusssausführung zeigt der Verfasser darauf hin, dass das Ausschliessen der Grundorganisationen der vereinigten Arbeit, auf den ökonomischen und politischen System unannehmbar ist, da das weitere Bedingungen für das Bestehen der vertikalen und horizontalen Machtkoalitionen bedeuten würde.